KERKELIJK LEVEN

(Verbetering: In het artikel „Waar blijven de gebeden?" van verleden week stond enkele malen 2 Cor. 5, waar bedoeld was 1 Cor. 5).

KUYPER EN SCHILDER.

Onder den titel: „Tweeërlei Maat" schrijft de Kb. van de werkelijk Gereform. Kerk van Goes:

't Was in September 1940. De Duitschers hadden ons volk onder den voet geloopen. De N.S.B.-ers meenden, dat zij de lakens konden gaan uitdeelen. Ook in de Geref. Kerk van Goes was een zeer bekende familie lid van de N.S.B. geworden, en de kerkeraad stond voor de vraag: Wat moeten wij daarmee aanvangen?

Men besloot het advies in te roepen van den kerkelijken Hoogleeraar Prof. Dr H. H. Kuyper. Natuurlijk werd dit niet gedaan omdat de zaak zoo ingewikkeld was. Zij was *eenvoudig* genoeg. Immers men had de besluiten van de Generale Synode van 1936, die duidelijk genoeg had uitgesproken, dat „er naar het oordeel der Synode geen plaats is voor de leden onzer Kerken in organisaties, die het „leidersbeginsel", den nat. totalitairen machtstaat enz. huldigen", terwijl leden der kerk, die zich hierbij aansluiten ernstig dienen vermaand te worden en „indien zij aan de vermaning zich niet storen, de afhouding van het Heilig Avondmaal te doen geschieden....". Deze taal is eenvoudig en duidelijk genoeg. De Generale. Synodes hebben later wel eens minder duidelijke taal laten hooren!

Dat besluit nochtans advies te vragen was dan ook natuurlijk alleen maar, omdat er Mei 1940 iets veranderd was en er gevaren dreigden. Het zal ook hier geweest zijn, zooals eens een filosoof opmerkte: Men vraagt vaak raad omdat men een verantwoordelijk persoon zoekt voor een reeds genomen besluit. Gelukkig voor den kerkeraad van Goes, onttrok zich bedoelde N.S.B.-er spoedig aan de kerk en loste dus zelf het probleem op. Intusschen het advies van Prof. H. H. Kuyper kwam. Het was gedateerd 23 Oct. 1940 en we nemen er de volgende passages uit over:

„.... Zooals Uw raad wel bekend zal zijn, zijn de besluiten der Synode te Amsterdam inzake N.S.B. en de C.D.U. niet met eenparige stemmen genomen en hebben de prae-adviseerende hoogleeraren der Vrije Universiteit na de stemming een protest ingediend, niet omdat zij de beginselen van de N.S.B. en C.D.U. goedkeurden, want het tegendeel was het geval, maar omdat zij bezwaar hadden tegen kerkelijke censuur wegens politieke gevoelens...."

Verder: „.... Hoezeer ik steeds, zooals Uwen raad bekend zal zijn, voor het gezag der Synoden ben opgekomen, tegenover het Independentisme, toch kunnen de besluiten ener Synode van dien aard zijn, dat de kerkeraden hetzij omdat zij daartegen concientiebezwaren hebben, hetzij omdat zulke besluiten ernstige gevaren voor de gemeente meebrengen, deze niet uitvoeren kunnen. Onfeilbaar gezag hebben onze synoden niet en blinde gehoorzaamheid kan van de kerken niet geëischt. Zooals op de synode van Sneek van meer dan één zijde werd medegedeeld en ook mij wel bekend was, hebben tal van kerken de besluiten van Amsterdam niet kunnen of willen uitvoeren en heeft ook een vernieuwde verklaring der Synode daarin geen verandering gebracht. De uitoefening der censuur is niet een kerkelijke maatregel, maar een uitoefenen van de sleutelmacht door Christus aan de ambtsdragers toegekend om die op Zijn gezag en in Zijn naam te oefenen. Een kerkeraad kan daarom nooit de verantwoordelijkheid van de door hem uitgeoefende censuur op de synode afwentelen, wanneer naar zijn overtuiging die censuur niet in overeenstemming zou zijn met wat Gods Woord ons voorschrijft. Binden mag de kerkeraad alleen, wanneer hij overtuigd is, dat wat hij op aarde bindt, ook in den hemel door Christus zal gebonden zijn....".

Verder: „.... In steeds breeder kring wordt thans ingezien, nu zeer ernstige gevaren onze kerken dreigen, dat deze besluiten der Synode van Amsterdam en Sneek te ver zijn gegaan en onze kerken in de grootste moeilijkheden zullen brengen, nu we onder een bewind staan, dat Nationaal-Socialistisch is en zeker niet zal dulden, dat leden onzer kerken, die Nat. Soc. zijn, daarom onder censuur worden gesteld.... En, ik deel U dit in vertrouwen mede, vanwege de Justitie ben ik tot tweemalen toe gewaarschuwd, dat censuur op leden onzer kerk, omdat zij N.S.B.-er zijn, de grootste rampen voor onze kerken tengevolge zullen hebben. Ik kan daarom, ook afgezien van mijn persoonlijke bezwaren tegen zulk een tuchtoefening, aan Uw Kerkenraad geen ander advies geven, dan thans zulk een censuur niet toe te passen.

Verder: „.... Al laat ik Uw Kerkeraad geheel vrij in zijn oordeel over de besluiten van Amsterdam en Sneek, toch veroorloof ik mij U op te merken, dat Uw bezwaar, dat men door deze besluiten niet uit te voeren, feitelijk zich aan het kerkverband onttrekken zou, niet juist is. Die besluiten zijn genomen onder een geheel andere politieke constellatie. Destijds dreigden daaruit geen gevaren voor onze kerken. Thans, nu we onder een bewind staan, dat het Nat. Soc. als grondbeginsel van den Staat beschouwt, is de feitelijke toestand geheel anders geworden....".

Aldus het advies van dezen Hoogleeraar, die wegens zijn „politiek" gedrag van de Synode „posthume eerherstel" ontving.

Er was tijdens de bezettingsperiode een andere kerkelijke Hoogleeraar, die ook bezwaren had tegen zekere Synodebesluiten. Hij verzette zich om des gewetens wille tegen de hiërarchische binding eener Gen. Synode, die de z.g. leer der veronderstelde wedergeboorte en wat erger is, de leer, dat de doop aanwezige inwendige genade bij het kleine kind bezegelt, *dreigend* wilde opleggen. Hij volgde den kerkelijken weg en diende zijn bezwaren in bij zijn kerkeraad te Kampen en wees naar den inhoud van art. 31 der kerkenorde. Deswege kwam de Gen. Synode met spoed bijeen, schorste hem en zette hem daarna af én als predikant én als hoogleeraar, onder verwijzing naar de artt. in de kerkenorde, waar sprake is van de vreeselijkste zonden die men bedrijven kan. En deze man was trouw gebleven aan de besluiten van de Synode van 1936, óók toen de grootste gevaren dreigden. En de man, die nu posthume eerherstel kreeg, beriep zich, bij de procedure van dezen getrouwen hoogleeraar, op het *bindend gezag der Gen. Synode*, die als opperkerkeraad fungeert en kan doen wat des kerkeraads is. Wij geven geen commentaar. De feiten spreken duidelijk en droevig genoeg. Men leze nog maar eens het advies dat deze man gaf aan den kerkeraad van Goes. Hij wekte dezen raad op tot ongehoorzaamheid omdat er gevaar dreigde en krijgt „eerherstel", de ander wekte zijn Kerkeraad op de zondige binding niet te aanvaarden omdat hij ze in strijd achtte met de Heilige Schrift en de Belijdenis. En wordt als een geschandvlekte van zijn ambten beroofd. Tweeërlei maat, ze is den Heere een gruwel....

Waarom wij thans op deze droeve zaak wijzen?

Omdat men snel vergeet. Volgens sommigen heeft de Generale Synode (revisie Synode genaamd) van Utrecht, nu alles gedaan wat er gedaan kon worden om aan de bezwaarden te gemoet te komen.

Maar afgezien van het feit, dat men niets heeft laten vallen van wat in de Synodes van '42—'44 voor vast en bondig werd vastgesteld betreffende de dogmatische kwesties, gaat men ook blindelings voorbij, wat o.i. even erg is, aan het geknoei met de kerkelijke tucht.

Men heeft op grove wijze gemeten met twee maten en er is geen belijdenis van schuld. Integendeel men heeft uitgesproken dat ook wat de schorsingen betreft deze in het licht van Gods heiligheid bestaan kunnen.

Dat is het verschrikkelijke van de revisie-synode.

Er is verharding, geen bekeering.

Wij hebben de woorden en daden van twee Professoren hierboven bedoeld maar naast elkaar te zetten om te zien, waar trouw aan Gods Verbond en waar Verbondsverzaking te vinden is.

De tweede werd met eere gekroond, de eerste uitgebannen door een vergadering die zich Generale Synode noemen durfde.

Daarover moet Gods toorn gaan. Zijn toorn in geestelijke verlating, zooals onze vaderen dat genoemd hebben.

Tot zoover het blad. Wij wisten, dat Dr H. H. Kuyper de kerken opwekte, de besluiten van 1936 NIET UIT TE VOEREN. Wij wisten ook, dat dit TER SYNODE OFFICIEEL BEKEND WAS. Eveneens, dat er met hem niets gebeurde. Wij weten nu één van de vele bewijzen over te leggen. Wij weten ook, dat dezelfde man toen Dr Berkouwer hem netjes kwam feliciteeren met het synodale moderamen vanwege zijn jaardag of zoo, den heeren officieel verteld heeft, dat het ter (uitwerpende) synode heel goed ging. Maar Schilder had niet eens opgewekt om de besluiten niet uit te voeren (zie brief aan Kampen en de brochures). Wij weten, dat de synodocraten smalen over een Schilder-kerk. Wij weten, dat dit een camouflage is van ons rechtsappèl, en van het bestaan van hun Ridderbos- en Kuyper-kerk.

K. S.

IS ER GEEN REDEN? (I.)

Naar wat ik tot dusver las in de pers van die kerken die vertegenwoordigd waren ter revisiesynode van '46, begrijpt men in die kringen niets van de bittere teleursteling en van de diepe verontwaardiging die in de kringen der vrijgemaakten gewekt zijn door de handelingen van voornoemde appèl-synode.

'k Wil in ieder geval een poging doen om de stemming binnen onze kerken duidelijk te maken.

Daar is allereerst het besluit inzake de samenspreking.

De synode sprak uit, dat ze diep onder den indruk was van den nood en bovenal van de zonde der kerkelijke verdeeldheid. Daarom besloot ze, gedachtig aan het gebod van onzen Heere Jezus Christus, over de eenheid der kerk, de kerkenraden te wijzen op hun roeping om alles te doen ter heeling van een plaatselijk geslagen breuk, en zelf deputaten te benoemen o.a. voor het leggen van contact met de kerken, onderhoudende art. 31 K. O.

Afgedacht nu van verschillende in dit blad reeds genoemde bezwaren, dit besluit stelt diep teleur omdat het slechts woorden zijn. Wat hier staat, klinkt prachtig: bovenal van de zonde; gedachtig aan het gebod van Christus; roeping om alles te doen tot herstel.

Dat deze besluiten in eerster instantie verband houden met de breuk die de laatste jaren is ontstaan, is duidelijk.

De synode ziet in dat alles dus zonde, en ze spreekt van Christus' gebod, om deze concrete breuk te heelen.

We mogen aannemen, dat de synode wist wat ze zei. Niet elke gedeeldheid is zonde; het is niet roeping om elke breuk te heelen. Wat God heeft samengevoegd, mag geen mensch scheiden. Doch als God het is, die scheiding bracht, dan mag geen mensch, ook geen synode trachten te vereenigen.

Hoe is nu de situatie? Daar kwamen in '42 bindende leeruitspraken; de gravamina daartegen werden afgewezen; om des gewetens wil hebben velen toen de binding geweigerd; en deze werden allen als scheurmakers uitgeworpen. Zoo is de jongste breuk ontstaan.

Wat kon de synode nu doen?

Slechts twee dingen; ze kon zeggen, evenals de vorige synode: deze menschen kunnen in de kerk niet geduld worden, om hun leer en om hun kerkrecht. GOD verbiedt dezulken langer in de kerk te hebben. Indien de synode op dat standpunt staat, moet ze zeggen: deze breuk is van onzen kant geen zonde; wij kúnnen met deze menschen geen gemeenschap zoeken; we mogen het niet, want God verbiedt ons dat. Het eenige wat we kunnen doen is dat we hen blijven roepen tot bekeering.

Zoo sprak evenwel de synode niet. Ze zei: het gebod van Christus dwingt ons, gemeenschap te zoeken, hier is een roeping; want deze concrete breuk is zonde.

Doch indien dat zin heeft, indien die woorden de zware beteekenis hebben die kerkelijke woorden nu eenmaal moeten hebben, dan beteekent dat: deze breuk is zonde; d.w.z. deze uitwerpingen hadden niet mogen geschieden; vanwege de weigering der binding had de vorige synode en de haar volgende kerken niet mogen uitwerpen. Doch in dat geval was er voor de synode maar één ding te doen: te veroordeelen de dogmatische en kerkrechtelijke beslissingen harer voorgangsters, omdat deze de verdeeldheid (die immers naar haar woorden „zonde" was en in strijd met het „gebod van Christus"), brachten.

Doch deze synode, die de concrete breuk als zonde zegt te veroordeelen en daarin haar voorgangsters afwijst, HANDHAAFT even later alle besluiten dier voorgangsters.

Eén van tweeën: de besluiten der vorige synodes, die de verdeeldheid brachten, zijn zonde; dán moest deze synode onverwijld alle leeruitspraken en tuchtmaatregelen intrekken.

Of ze zijn geen zonde; maar dan moet deze synode niet van zondige verdeeldheid in dit concrete geval spreken.

Doch wat heeft ze gedaan? Ze sprak van zondige verdeeldheid, van roeping, van het gebod der eenheid, doch ze handelde niet dienovereenkomstig. En dat is haar oordeel. Niet ieder, die zegt: Heere Heere, hoe lief heb ik Uw wet van Joh. 17, doch die daar doet den wil des Vaders...

In de tweede plaats wil ik een enkele opmerking maken bij het rapport der dogmatische commissie. (N.B.: ik ken dit rapport slechts uit wat daarvan in het Kerknieuws van dhr Scheps, d.d. 2 Maart is overgenomen; ik kan niet beoordeelen, of daarin fouten zijn ingeslopen; het maakt den indruk alsof dhr S. den letterlijken tekst van het rapport-de Graaf heeft overgenomen). Daaruit citeer ik dan het volgende:

„Het was Uw commissie niet moeilijk te beslissen, welke gedachte het eerst voor behandeling in aanmerking kwam. Bij de besprekingen bleek spoedig, dat het voorstel, tot een nieuwe formuleering van de in 1905 beleden waarheden over te gaan, van de verste strekking en het meest ingrijpend is.

Een behandeling van dit punt zou de behandeling van de meeste andere onderwerpen beheerschen. Stel toch, dat Uw vergadering tot het opstellen van een nieuwe formuleering, welke in de plaats van de vroegere uitspraken gesteld werd, zou besluiten, dan zou daarmee de noodzaak om in te gaan op verschillende bezwaren tegen de formuleering van 1905 vervallen zijn."

Twee dingen trekken hier de aandacht. In de eerste plaats doet men hier alsof de bezwaren slechts betrekking hebben op de formuleering der waarheid, en niet op den inhoud van 1905.

Maar ik geloof niet, dat de zaak zoo simpel staat. Gingen de bezwaren slechts tegen de formuleering of tegen den inhoud van 1905 zooals die in deze formuleering aan de kerken werd gepresenteerd? Ik geloof het laatste. In het algemeen moet men al voorzichtig zijn met scheiding van inhoud en formuleering, zeker bij een belijdenisgeschrift of iets wat daarmee pretendeert gelijk te staan. Hoe kan ik den inhoud kennen, anders dan uit de formuleering?

Doch om me nu maar concreet tot 1905 te bepalen: in geding was de zinsnede „te houden voor wedergeboren!" „Te houden voor" beteekende blijkens Praeadvies en dgl. stukken zooiets als „veronderstellen"; de kerk bedoelde in „te houden voor" het moment van onzekerheid uit te drukken. Zoo werd het namens de synode aan ons allemaal gezegd. En wedergeboren ontving het volle accent.

En Ds de Graaf, als ontwerper der Amsterdamsche formule van zomer 1944, weet evengoed als ik die in Febr. van dat jaar de Amersfoortsche formule concipiëerde, dat de synode hardnekkig vasthield zoowel aan het moment van „onzekerheid", als aan het perfectum wedergeboren. Ons beider poging om door een andere formuleering in dat stadium (aan den vooravond van de schorsing resp. de afzetting van Prof. Schilder) nog een oplossing te vinden, strandde op de synode, die vasthield aan den zakelijken inhoud der oude formule, al wilde ze toen reeds eenigermate soepel zijn t.a.v. de formuleering. De Amersfoortsche formule werd voor een deel toelaatbaar geacht; maar ze werd gewijzigd juist op die twee punten, waar ze den zakelijken inhoud der oude formule, à la Praeadvies, aantastte.